

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ

**ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
ПСИХОЛОШКЕ ДЕТЕРМИНАНТЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ У СЕРВИСНОМ
СЕКТОРУ
КАНДИДАТА МР МИЛЕНЕ НЕДЕЉКОВИЋ**

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовео комисију</p> <p style="padding-left: 40px;">Сенат Универзитета у Новом Саду на седници одржаној 12.7.2016.године</p>
<p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p>
<p>1. Академик Олга Хаџић, редовни професор Природно-математичког факултета у Новом Саду, 1981. године изабрана за редовног професор из области Анализа и теорија вероватноће, 2008.године изабрана за редовног професор из области туризма.</p>
<p>2. Др Снежана Смедеревац, редовни професор Филозофског факултета у Новом Саду, изабрана 25.03.2011. године, психологија, ментор.</p>
<p>3. Др Божидар Лековић, редовни професор Економског факултета у Суботици, менаџмент, ментор.</p>
<p>4. Др Душан Бобера, редовни професор Економског факултета у Суботици, менаџмент (предузетништво), изабран 2009. године, члан комисије.</p>
<p>5. Др Небојша Мајсторовић, ванредни професор Филозофског факултета у Новом Саду, психологија, изабран 20.12.2012. године, члан комисије.</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Милена Миодрага Недељковић Кнежевић</p>
<p>2. Датум рођења, општина, држава: 28.10.1980. године, Београд</p>

<p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Природно-математички факултет у Новом Саду, дипломирани менаџер у туризму Факултет за услужни бизнис у Новом Саду, дипломирани економиста у туризму</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: Факултет техничких наука у Новом Саду, Задовољство послом и комуникацијом у организацији, менаџмент људских ресурса, 2006. године.</p>
<p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Индустријско инжењерство -менаџмент људских ресурса</p>
<p>III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: Психолошке детерминанте предузетничке оријентације у сервисном сектору</p>
<p>IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл.</p>
<p>Докторска дисертација има 159 страна, два поглавља, 421 библиографску јединицу, 34 табеле, 14 графикона, једну карту и три додатка. Докторска дисертација написана је у складу с класичним форматом, предвиђеним за емпиријска истраживања. Састоји из две веће целине – из теоријског и истраживачког дела. Теоријски део презентује досадашња теоријска сазнања о проблему истраживања. и чине га четири поглавља. У првом поглављу дат је приказ историјског развоја науке о предузетништву. У другом поглављу су приказани економски аспекти предузетништва у туристичком и здравственом сектору. У трећем поглављу је дат приказ психолошких аспеката предузетништва. У овом поглављу су детаљно описани психолошки конструкти, попут димензија личности, локуса контроле и оријентације ка циљевима и задацима у контексту димензија предузетничке оријентације: проактивност, емпатија, радна етика, иновативност, аутономија и спремност на ризик. Четврто поглавље се детаљно бави аспектима културе и предузетништва, с акцентом на GLOBE-ову студију, која чини један од референтних оквира за истраживачки део рада. Истраживачки део се састоји из шест поглавља. У првом је представљен проблем и циљеви истраживања. У поглављу о методу представљене су варијабле и инструменти којима су операционализоване варијабле, узорак испитаника, те процедура истраживања. У трећем поглављу друге целине су представљене хипотезе. Хипотеза 1 Мотивација постигнућа-оријентација ка задацима, мотивација постигнућа-оријентација ка успесима, самопоштовање и интерни и екстерни локус контроле су сигнификантни предиктори димензија предузетничке оријентације. Хипотеза 2 Димензије личности су сигнификантни предиктори димензија предузетничке</p>

оријентације.

Хипотеза 3 Димензије друштвене културе су сигнификантни предиктори димензија предузетничке оријентације.

Хипотеза 4 Мотивације постигнућа-оријентација према задацима и према успесима су медијатори корелације између независно променљивих димензије личности и зависно променљивих димензије предузетничке оријентације.

Хипотеза 5 Самопоштовање је медијатор корелације између независно променљивих димензије личности и зависно променљивих димензије предузетничке оријентације.

Хипотеза 6 Интерни и екстерни локуси контроле су медијатори корелације између независно променљивих димензија личности и зависно променљивих димензија предузетничке оријентације.

У четвртом поглављу су презентовани резултати који обухватају:

- Регресиони модел са критеријумом „проактивност“ и предикторима: интерним и екстерним локусом контроле, мотивацијом ка задатку и успеху и самопоштовањем,
- Регресиони модел са критеријумом „емпатија“ и предикторима: интерним и екстерним локусом контроле, мотивацијом ка задатку и успеху и самопоштовањем,
- Регресиони модели са критеријумом „радна етика“ и предикторима интерним и екстерним локусом контроле, мотивацијом ка задатку и успеху и самопоштовањем.
- Регресиони модел са критеријумом „иновативност“ и предикторима интерним и екстерним локусом контроле, мотивацијом ка задатку и успеху и самопоштовањем.
- Регресионе моделе са критеријумом „иновативност“ и предикторима интерним и екстерним локусом контроле, мотивацијом ка задатку и успеху и самопоштовањем.

Уз исте критеријумске варијабле формиран су регресиони модели са предикторима димензијама личности и димензијама друштвене културе према пројекту GLOBE .

Формирани су и регресиони модели за испитивање медијаторног дејства интерног и екстерног локуса контроле, мотивацијом ка задатку и успеху и самопоштовањем, на корелације између димензија личности и димензија предузетничке оријентације.

Хипотезе 1, 2, 3, 4 и 6. су делимично потврђене, а хипотеза 5 је одбачена.

У петом поглављу дата је дискусија резултата, при чему се добијени резултати сагледавају и у светлу резултата претходних истраживања и различитих теоријских модела. На крају су представљена завршна разматрања у којима су изведени закључци из добијених резултата, који су стављени у контекст њихове могуће примене у пракси.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У теоријском делу тезе, кандидаткиња је демонстрирала добро познавање савремене литературе на

тему психолошких детерминанти предузетничке оријентације, који представљају референтни оквир за спроведено истраживање. Ширина литературе и начин одабира и анализе радова указују на компетенцију аутора, како у домену сагледавања, тако и у домену анализе релевантних проблема у овој области истраживања. Кандидаткиња је дала приказ неколико теоријских приступа који доминирају у области психологије и економије. Овакав приступ је адекватан и указује на способност кандидаткиње да квалитетно интегриса сазнања из различитих научних области. У истраживачком делу, кандидаткиња је демонстрирала способност одбира теоријски важног проблема чије решење има директне реперкусије на праксу из области услужних делатности, као и вештину избора истраживачких задатака који доприносе одговорима на питања која проистичу из основног проблема. У обради података коришћене су адекватне статистичке методе које се очекују у радовима овог типа, а поред дескриптивне статистике, коришћене и регресионе анализе у циљу испитивања медијаторског ефекта појединих варијабли. У анализи резултата кандидаткиња је демонстрирала завидну способност одвајања битног од небитног, праћења основне теоријске линије истраживања и способност довођења у везу добијених резултата са теоријом и претходним истраживањима.

Комисија процењује да су сви делови дисертације у складу с нацртом и методолошким правилима и да су циљеви истраживања, као и његови резултати представљени на задовољавајући начин и по угледу на савремена истраживања овог типа.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ.

1. Nedeljković, S., Koković, D. & Nedeljković, M. (2010). Dimenzije nacionalne kulture kao faktor turizma-primena teorije Hofstede-a, *Zbornik Matice srpske za društvene nauke*, 43-59 (M24) ISSN: 0352-5732
2. Milan Nikolić, Jelena Vukonjanski, Milena Nedeljković, Olga Hadzić & Edit Terek, (2014). The relationships between communication satisfaction, emotional intelligence and the GLOBE organizational culture dimensions of middle managers in Serbian organizations, *Journal for East European Management Studies*, vol. 19, issue 4, pages 387-412 (M23) ISSN 0949-6181 (2014 Impakt-Faktor SSCI: 0.278).
3. Олга Хацић, Милена Недељковић, Милан Николић (2014). The relationship between GLOBE organizational culture values and the emotional intelligence of employees in Serbian organizations, *Primenjena psihologija*, 7(2), 137-156 (M24) ISSN 1821-0147.

VII ZAKЉUČCI OДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Главна истраживачка питања су се односила на то да ли димензије личности према теорији великих пет, интерни и екстерни локус контроле, мотивационе оријентације ка задатку и успеху, самопоштовање и димензије друштвене културе према моделу GLOBE-овог пројекта имају сигнификантну предиктивну вредност за димензије предузетничке оријентације као критеријумске варијабле. Такође је постављено и питање да ли су интерни и екстерни локус контроле, мотивационе оријентације ка задатку и успеху и самопоштовање медијатори корелације између димензија личности и димензија предузетничке оријентације. Показано је да су:

- негативна афективност, отвореност и савесност заједнички сигнификантни предиктори проактивности.
- негативна афективност, отвореност и савесност заједнички сигнификантни предиктори радне етике.
- негативна афективност, отвореност и савесност заједнички сигнификантни предиктори иновативности.
- негативна афективност и савесност заједнички сигнификантни предиктори емпатије.
- негативна афективност, екстраверзија и савесност заједнички сигнификантни предиктори спремности на ризик.

У свим моделима регресиони коефицијенти уз негативну афективност су негативни.

Такође је показано да су:

- интерни локус контроле и оријентација ка успеху заједнички сигнификантни предиктори проактивности.
- Интерни локус контроле и оријентација ка задатку заједнички сигнификантни предиктори емпатије.
- Интерни локус контроле, екстерни локус контроле и оријентација ка задатку заједнички сигнификантни предиктори за радну етику.
- Интерни локус контроле и оријентација ка успеху и задатку заједнички сигнификантни предиктори за иновативност.
- Интерни локус контроле, оријентација ка успеху и задатку заједнички сигнификантни предиктори за аутономију.
- Интерни локус контроле, екстерни локус контроле, оријентација ка успеху, оријентација ка задатку и спремност на ризик.

Резултати медијаторне анализе су потврдили да је мотивација ка задатку медијатор корелације између:

- радне етике и екстраверзије,
- спремности на ризик и негативне афективности,
- аутономије и негативне афективности,
- радне етике и негативне афективности,

а мотивација ка успеху медијатор корелације између:

- аутономије и негативне афективности,
- аутономије и екстраверзије,
- проактивности и негативне афективности,
- радне етике и негативне афективности .

Показано је и да је екстерни локус контроле медијатор корелације између аутономије и негативне афективности.

Добијени резултати поред научног имају и практичан значај јер показују да развој мотивационих оријентација и локуса контроле (и интерног и екстерног) може да смањи негативан утицај негативне афективности на предузетничку оријентацију, а за остале димензије личности медијатори значајно повећавају предиктивну вредност регресионих модела и смањују утицај диспозиција на димензије предузетничке оријентације. Перцепција високог нивоа избегавања неизвесности и асертивности указује на то да овако високи нивои наведених димензија друштвене културе нису добро окружење за развој предузетничке оријентације, а групни колективизам јесте. Корективни фактор за смањење нивоа избегавања неизвесности и асертивности може бити, као што су истраживања показала, и развој институционалног профила државе, који би био усмерен на подршку развоју предузетништва.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Анализе за обраду података су одабране и спроведене на адекватан начин. Резултати су систематски и прегледно представљени табеларно и илустровани графиконима где је то било потребно и информативно. Добијени резултати су на исправан, адекватан и јасан начин тумачени и дискутовани у односу на одговарајућа научна сазнања и актуелна становишта у области предмета истраживања. На основу резултата изведени су закључци који дају одговоре на постављене циљеве истраживања.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме
2. Дисертација садржи све битне елементе
3. Дисертација је оригиналан допринос науци зато што представља емпиријски приступ проблему психолошких детерминантни предузетничке оријентације у услужним делатностима. Резултати истраживања које је у основи ове докторске дисертације имају важне теоријске и практичне импликације. Теоријске импликације се огледају у откривању доприноса различитих социјално-психолошких чинилаца квалитету услуга у одређеним секторима. Практичне импликације се огледају у могућностима за примену добијених резултата у програмима едукације запослених у услужном сектору.
4. Сваки научни рад који се заснива на емпиријским подацима укључује ограничења која произилазе из несавршених метода процене релевантних феномена. Ова дисертација нема недостатака који би утицали на резултате истраживања, али свакако отвара низ питања у вези с могућим начинима испитивања психолошких детерминанти у услужном или неком другом сектору. У том смислу, поставља се питање да ли би одабир неких других инструмената за процену личности пружио другачију слику о уделу особина личности у понашању запослених. Свакако се очекује да кандидат настави с испитивањем овог феномена варирајући истраживачке нацрте и моделе личности који могу послужити као референтни оквир.

X ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
Да се докторска дисертација др Милене Недељковић под називом „Психолошке детерминанте предузетничке оријентације у сервисном сектору“ прихвати, а кандидату одобри одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Академик Олга Хаџић, редовни професор
Природно-математичког факултета у Новом Саду, председник Комисије

Др Снежана Смедеревац, редовни професор
Филозофског факултета у Новом Саду, ментор

Др Божидар Лековић, редовни професор
Економског факултета у Суботици, ментор

Др Душан Бобера, редовни професор
Економског факултета у Суботици, члан комисије

Др Небојша Мајсторовић, ванредни професор
Филозофског факултета у Новом Саду, члан комисије